

جنگ علیه انقلاب اسلامی با هدف براندازی نظام جمهوری اسلامی که صورت ظاهری آن تجاوز به مرزهای جغرافیایی ایران از سوی حکومت بعثی عراق بود؛ در ادبیات دینی انقلاب اسلامی به نام «دفاع مقدس» شناخته شد.

علت این نام و آوازه، هم بنیان و اساس مکتبی انقلاب اسلامی بود و هم، مقاومت مؤمنانه و متوکلانه عناصر حاضر در جبهه‌های نبرد، که البته می‌تواند دلایل دیگری نیز داشته باشد.

در گستره جغرافیای ارضی دفاع مقدس که عنصر اصلی مقاومت، نیروی انسانی داوطلب بود مسلماً خطا، گناه، ناپهنجاری و ناپایداری‌هایی هم وجود داشته، اگرچه اندک، ناچیز، موردی و غیرمعمول در فرهنگ و عرف جبهه بوده است.

اما در این نبرد، پایداری با توکل و اعتماد به خدا در مقابل عده و عده دشمنان با همه اطلاعات، امکانات، تجهیزات، تسلیحات و ترتیبات و آرایش‌های نظامی برآمده از تجربه، علم، اجماع و دستگاه‌های جاسوسی نظام سلطه دوقطبی جهان انجام می‌شد.

سادگی، صداقت، پاک‌ی، یکرنگی، ایمان، توکل، اعتماد، عشق، ایثارگری و اخلاص از شاخصه‌های اصلی و اساسی عناصر شکل‌دهنده جبهه مقاومت و پایداری بود.

در این جبهه با «نیت بندگی و عمل به تکلیف» اتفاقاتی رخ داده است که نه تنها تاریخ و فرهنگ ملت ایران بلکه ملت‌های آزاده را می‌تواند دگرگون سازد.

عبدالله عمیدی

عبدالله عمیدی

تأملی در جریان اجتماعی سینمای دفاع مقدس

بهره‌بردن از هنری متعالی

روایت‌های انسانی مطالعات فرهنگی
کنال جامع علوم انسانی

سینمای دفاع مقدس اگر می‌خواهد راه را به جایی ببرد که پاسخ‌دهنده نیازهای حال و آینده باشد، باید در قالب نقشه‌ای جامع که هم عناصر و عوامل انسانی آن متناسب با توانمندی‌ها و نیازها کنار هم قرار گرفته باشند و هم امکانات، تجهیزات، آموزش، مدیریت و فرصت‌های آن به شکل مطلوب تناسب‌بندی و اطلاع‌رسانی شده باشد حرکت کند.

تا تبدیل آن به فیلم‌نامه و برهه‌های چینش و ترتیب عناصر، عوامل و ابزار و تمهیدات تأمین اعتبار و... چگونه باید باشد؟!

سپس دوره تولید و عرضه کالای سینمایی نقد، تحلیل، تفسیر و بررسی‌های مختلف مورد نیاز برای «سنجش هزینه، فایده» واجد چه ویژگی‌هایی خواهد بود؟! اصولاً محل تلاقی افکار و عقاید هنری در عرصه سینما چگونه و کجا خواهد بود؟!

چیستی دفاع مقدس

از دیرباز موضوع عبور از لایه‌لای لطافت قدرتمند مهر پدر و مادر موضوعی بود که همواره ذهن مرا مشغول خود کرده بود و برابرم سؤال‌هایی مطرح می‌شد که چندان هم راه به پاسخی مناسب نداشت تا اینکه در سالگرد ارتحال حضرت امام راحل عزیز، نوه ایشان، حجت‌الاسلام حاج سید حسن خمینی، در گفت‌وگو با برنامه‌ای به همین مناسبت، در شبکه سه سیما خاطره‌ای بیان کرد.

اگرچه در این برنامه خاطره به‌صورتی ناقص بیان شد اما مسئله مهمی را که همواره ذهن و فکر مرا به مبارزه می‌طلبید حل کرد و آن اینکه از پس عواطف و مهر پدر و مادر چندان هم به‌آسانی نمی‌توان برآمد.

باری آقای سید حسن خمینی می‌گفت: (نقل به مضمون) «وقتی به منزل زنگ زد حضرت امام گوشه‌ای برداشتنند یا خواستند؛ که گوشه‌ای را به حضرتش دادند و فرمودند چرا خبر ندادی نگران بودیم!»

ما گاهی از خود می‌پرسیدیم واقعاً وقتی ما مسلمانیم و برای ادای تکلیفمان هم به جبهه می‌رویم آیا باز هم حق نگران بودن داریم یا نه؟!

از بیان این نقل‌قول منظورم این است که جبهه ما دارای ویژگی‌هایی است که داوطلبانه رفتن، مفتخرانه فرستادن فرزندان، شادمانه ایستادن و جان دادن و نگران بودن جزء واقعیت آن است.

مردی از فرزندان بعثت، غدیر و عاشورا برخاسته است، بی‌هیچ مطالبه حق و حقوقی همه را به خدا، عدالت، انصاف و آزادی دعوت می‌کند، درحالی‌که او ابتدای راه شنیدن لبیک مردمی قرار دارد و هیچ امکان و تسلیحات و تجهیزات به‌روزی در اختیار ندارد. نامردمانی با همه امکانات، تسلیحات

از عوامل مؤثر در کشف، استخراج و انتشار این همه ارزش، یکی هم «سینما»ست. در اینجا وقتی پای سینما به میان می‌آید ترکیبی شکل می‌گیرد به نام: سینمای جنگ، سینمای دفاع مقدس، سینمای پایداری و اصطلاحات مشابه آن که فعلاً در ادبیات رسمی و رسانه‌ای ما این ترکیب را در قالب «سینمای دفاع مقدس» به کار می‌برند.

این ترکیب در مواجهه با تحلیل، تفسیر، نقد و بررسی می‌تواند و باید دوباره تفکیک شود، تا بتوان انتظار لازم را از آن داشت. پس وقتی به موضوعی به نام سینمای دفاع مقدس می‌رسیم اولین حوزه، حوزه سینماست و در ادامه موضوع دفاع مقدس به‌عنوان عرصه عملی سینمای آن، مورد توجه واقع می‌شود.

اینجا می‌توان پرسید سینما چیست؟!

در این مجال قصد و نیت بر ارائه تعریف از سینما نیست بلکه برای نزدیک شدن موضوع پیام به نکاتی چند اشاره خواهد شد که، در حد کلیات، همه صاحب‌نظران این حوزه بدان واقف و معترف‌اند.

- سینما یک صنعت است.

- سینما یک هنر صنعتی است.

- سینما محصول کار گروهی است.

- سینما عرصه فکر و خلاقیت است.

- سینما ژانرهای مختلف دارد.

- ...

بعید به نظر می‌رسد درخصوص گزاره‌های بالا اختلاف نظر چندان جدی‌ای وجود داشته باشد. سینما در هریک از گزاره‌های مورد اشاره دارای عرض و طول و عمق و پهنای قابل توجهی است، که اگر قرار باشد مأموریتی بدان سپرده شود لازم است با ظرفیتی متناسب با آن روبه‌رو شد.

پدیده‌ای به نام سینما با ماهیتی فلسفی و ابزاری صنعتی که برای ظهور نیازمند تعامل جمعی است و از طرفی در بازار تقاضا، حکم کالا را پیدا می‌کند و از ابتدای تولید تا آغاز آرشو شدن و پایان نگهداری نیازمند فکر، تدبیر و خلاقیت است و از همه مهم‌تر باید از ویژگی‌های هنری نیز بهره‌مند باشد، چگونه محیطی را برای تولد، رشد و تعالی می‌طلبد؟! مدیریت، آموزش، آشنایی، جذب، به کارگیری، نقد و هدایت در آن چه ویژگی‌هایی دارد؟! تعامل فکری از لحظه مطرح شدن یک ایده و طرح،

و تجهیزات علیه او به پا خاسته‌اند و اجازه شنیدن صدای او را به هیچ‌کس که نمی‌دهند هیچ، به خانه او نیز هجوم برده و قصد جان و مال و ناموس و شرف و عزتش را نیز کرده‌اند.

مردم برخاسته‌اند، گرداگرد این مرد از جسم و جان خویش سپری ساخته‌اند تا نامردمان نتوانند بدان دست یابند و مرتکب تعدی بشوند.

در این برهه هیچ‌چیز جز احتمال قریب به صد درصد مرگ وجود ندارد. همه، اعضای یک خانواده می‌شوند نه اینکه خنوار باشند! نه بلکه اعضای یک خانواده می‌شوند و با به وجود آوردن زنجیره‌ای از انسان‌های مستحکم و با ایمان و توکل که به خدای خود اعتماد کامل دارند، مقاومتی را سامان می‌بخشند که هیچ‌چیزی امکان نفوذ در آن را ندارد.

اسلحه می‌ماند، تزویر می‌ماند، پول و رسانه کم می‌آورد، سیاست می‌بازد... و در نهایت نظام سلطه تسلیم مقاومت می‌شود، اگرچه صدها جنایت هولناک را در تاریخ ثبت می‌کند و ننگ را از چهره برخی از ستمکاران تاریخ می‌شوید.

در این جبهه پدر و مادر از لایه‌لای حریر مهر خویش، قامت نوجوان خود را به برابری با فولاد و آهن گذاخته و انواع دیگر عوامل جنایت می‌فرستاد و آنجا همین نوجوان چون کوهی استوار، عزت و عظمت می‌آفرید، حال آنکه هم او و والدین نمی‌توانستند بی‌نگرانی از وضع هم باشند، چراکه پدر یا پیری بود که دیگر نمی‌توانست معاشی به دست آورد یا زندانی سیاسی‌ای بود که توان کار را از او گرفته بودند، یا... و پدر و مادر نیز عزیز و جگرگوشه در آتش داشتند مگر می‌شد که راحت باشند؟!

سر استقامت و توان هر دو در توسل، توکل و اعتماد بود آن هم به خدایی که فرموده است: «ان نصرالله ینصرکم و ینبئ اقدامکم»، یعنی همه‌چیز معطوف به تکلیف الهی، آن هم از مجرای «امر ولایت».

این برهه «تاریخ»، «ساختار»، «سازمان»، «فرهنگ»، «فلسفه»، «آیین»، «خطر»، «خوف»، «جسارت»، «جرئت»، «سیاست»، «آداب»، «تعامل»، «ارتباط»، «تشاط»، «خشونت»، «خسارت»، «خلاقیت»، «خور»، «خواب»، «تفریح»، «آموزش»، «آمادگی»، «تمرین»، «تلاش»، «عواطف»، «حساسات»، «تولید»، «سازندگی»، «نوآوری»، «تواندیشی»، «رفت»، «آمد»، «کم»، «زیاد»، «دید»، «بازدید»،

«پیش‌روی»، «عقب‌نشینی»، «اسیر شدن»، «اسیر گرفتن» و... همه را با هم دارد.

و این آوردگاه از دو سوی، هم در جبهه خودی و هم در جبهه دشمن در تعامل با عقبه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و... کشور خود و دنیا است.

پس در یک کلام می‌توان گفت حیات انسانی اگرچه ویژگی‌های خاصی دارد که آن‌ها اساس تمایز آن با دیگر جمع‌ها در محیط‌های اجتماعی است، اما انسان‌اند و دارای تمام ویژگی‌های انسانی هم در طبیعت انسانی و هم در مناعت رتانی.

گزاره «سینمای دفاع مقدس» در تعریفی ناقص این گستره را دربر می‌گیرد، گستره‌ای دارای توان و قدرتی شگفت‌انگیز که باید بتواند حتی قطعه‌های سخت جمودزده جوامع بشری را به حرکت درآورد. حال آنکه ما امروز در حوزه سینمای دفاع مقدس برای به جریان درآوردن گوشه‌ای از آن زندگی زیبا در جامعه خودمان زیر سؤال هستیم.

تمرینی برای آینده

اگر با مسامحه و اغماض نسبت به برخی از مشکلات بخواهیم در مورد وضع کنونی سینمای دفاع مقدس حرفی بزنیم بهتر این است که بگوییم، تمرینی پرهزینه انجام شده است تا بتوانیم آینده را بسازیم البته به شرط اینکه:

دفاع مقدس در خلأ پدید نیامده است، بلکه در فضای عمومی سیاره زمین که متأثر از تمام مسائل مختلف بوده و بر تمام مسائل مختلف نیز اثر گذاشته شکل گرفته است.

- دوران تمرین را پایان یافته تلقی کنیم.
- خود را در آغاز یک نبرد با جریان ناتوی فرهنگی ببینیم.

- دیگران را در این عرصه به حساب آوریم.
- جغرافیای دفاع مقدس را در حوزه جامعه، سیاست، عرفان، حماسه، اعتقادات، فلسفه، مدیریت، ساختار، سازمان، تاریخ، تجهیزات و... ببینیم و هیچ چیز را منها نکنیم.

- نقد و نگاه به آینده را همواره پذیرا باشیم.
- تعامل نرم و روان، لطیف و مهربان را در قالب روشی «یادگیرنده» زیر چتری از اخلاص و ایثار شکل دهیم.

- پدرخوانده‌های سینمای دفاع مقدس، آن‌هایی که عرصه را در مالکیت خویش می‌دانند، چه در عرصه هنر، صنعت، امکانات و ادوات، ساختار و سازمان و ادبیات رسانه‌ای بر سر سفره برادری بنشینند.

- تعامل جمعی و پیش‌روی گروهی را بپذیریم.
- و در یک کلام عملاً متصف به صفات بسیجی و فرهنگ آن باشیم.

پرسش‌های پیش رو

- جنگ چگونه و چرا توسط صدام و رژیم بعثی آن آغاز شد؟!
- واکنش مردم در مقابل تجاوز دشمن چگونه بود؟!
- واکنش جامعه جهانی و کشورهای مسلمان به‌ویژه همسایگان خاصه کشورهای عربی چگونه و چطور بود؟!
- مقاومت مردمی در جنگ چگونه شکل گرفت؟!
- ساختار و سازمان‌های رزم عرصه دفاع مقدس کی و چگونه شکل گرفت؟!
- موضوع توسل و توجه به ادعیه و عمق بخشی به معنویات در دفاع مقدس چگونه و چطور روند رو به رشد یافت؟!
- دوران هشت‌ساله چگونه بخش‌هایی داشته است؟!
- نقطه‌های عطف تاریخی در دفاع مقدس کدام است؟!
- چرا دامنه عملیات‌های رزمندگان اسلام به جبهه‌های غرب و شمال غرب نیز کشیده شد؟!
- حجم حمایت جهانی از صدام در ابعاد و سطوح مختلف چگونه و چطور بوده است؟!
- جابه‌جایی و تحرک نیروهای رزمنده در دفاع

مقدس چگونه و با چه امکاناتی و چه سختی و مواعی بوده و انجام شده است؟!
- نقش رزمندگان اسلام در ابعاد و سطوح مختلف رزمی، پشتیبانی رزمی، مهندسی رزمی و... چگونه صورت پذیرفته است؟!
- عوامل اصلی و تعیین‌کننده قدرت و تحرک بانشاط در دفاع مقدس چه بوده و چگونه نقش آن شکل گرفته است؟!
- در مراحل مختلف دفاع مقدس، واکنش جامعه جهانی، دولتها، ملت‌ها و سازمان ملل و شورای امنیت آن در نسبت با حوادث دفاع مقدس چه عملکردی داشته‌اند؟!
- فرماندهی و مدیریت در جنگ تحمیلی چگونه بوده است، به طور اعم؟!
- رزمندگان اسلام در اوقات فراغت چه فعالیت‌هایی انجام می‌دادند؟!
- نسبت رزمندگان اسلام با تحولات سیاسی در جامعه چگونه بوده است؟!
- نظام اجرایی و سیاسی کشور در نسبت با دفاع مقدس چگونه نقش خود را ایفا کرده است؟!
- نقش هنرمندان در دفاع مقدس چه بوده است؟!
- روشنفکران مدعی کشور در دفاع مقدس چه نسبتی با حقایق آن برقرار کردند؟!
- نسبت سازمان مجاهدین خلق (منافقین) با دفاع مقدس چگونه بوده است؟!
- نقش ستون پنجم دشمن در دفاع مقدس چه بوده است؟!
- فرهنگ و رفتار رزمندگان اسلام با اسرای عراقی چه بوده است؟!
- سینمای دفاع مقدس برای مردم ایران چگونه حقایقی را، که آن روز جزء اسرار بود، تشریح کرده است؟!
- این سینما چگونه با ملت‌های مسلمان منطقه ارتباط برقرار کرده است تا بگوید دولت‌های شما چه کار کردند و یا ما چگونه مقاومت کردیم؟!
- سینمای دفاع مقدس با ملت‌های مستضعف کی و چگونه ارتباط برقرار کرد تا شیوه مقاومت و پایداری در مقابل نظام سلطه را با تکیه بر توانایی‌های الهی انسان نشان دهد؟!
- نقش دفاع مقدس در صنعت کشور چقدر است؟!
- نقش دفاع مقدس در شکل‌گیری فرهنگ مدیریت

سینما را از آن جهت هنر و محصول کار هنری گروهی می‌گویند که باید از افکار و ایده‌های متعدد و گروهی در تمام فرایند بهره‌جویید، چراکه سطح و ابعاد پیام سینما نمی‌تواند در وسعت توان فکری، علمی و حرفه‌ای یک یا چند فرد محدود تحقق یابد و دارای وجاهت مطلوب نیز باشد.

هجران، سوز، گداز، خنده و نشاط و... نیز در جای خود وجود داشته است.

تقسیم کار، تفکیک مسئولیت، تفهیم محدودیت، ترسیم مقدریت، توجیه مأموریت، تبلیغ مسئولیت و... نیز دیده شده است!

و از همه اساسی و مهم‌تر اینکه دفاع مقدس با حضور نمایندگان تمام ملت ایران از قومیت، مذاهب و اقلیت‌های دینی اعزامی از تمام بخش‌های کشور شکل گرفته است نه از سوی یک قشر خاص.

و رزمندگان در هوا زندگی نکرده‌اند که فقط یک مکان و احتمالاً مکان‌هایی خاص به شکل مقدس در سینمای آن طرح و عرضه شود.

و خلاصه اینکه سینمای دفاع مقدس باید تبیین‌کننده سینمایی دفاع مقدسی باشد که بوده تا آینده بتواند بر شانه‌های آن بروید.

و از نکات مهم و لازم در حوزه سینمای ایران که به سینمای دفاع مقدس نیز سرایت کرده است اینکه سینما یک هنر گروهی و جمعی است صرفاً به معنی این نیست که یک نفر بنویسد یک عده هم شرایط تحقق آن را فراهم سازند و عده‌ای نیز آن را به عناصر بصری تبدیل کنند.

سینما را از آن جهت هنر و محصول کار هنری گروهی می‌گویند که باید از افکار و ایده‌های متعدد و گروهی در تمام فرایند بهره‌جویید، چراکه سطح و ابعاد پیام سینما نمی‌تواند در وسعت توان فکری، علمی و حرفه‌ای یک یا چند فرد محدود تحقق یابد و دارای وجاهت مطلوب نیز باشد.

پس نفس فیلم‌نامه‌نویسی در سینما با اشکال جدی مواجه است، نفس کارگردانی و تهیه‌کنندگی آن نیز به همین مشکل مبتلاست و اصولاً سینما و سینمای دفاع مقدس ما نیز اسیر این معضل مهم می‌باشد که باید برای رفع آن چاره‌ای اندیشید.

سطح و ابعاد پیام در محصول هنر صنعتی سینما اقتضا می‌کند تا ایده، طرح، قصه، داستان، فیلم‌نامه و فیلم در گستره‌ای از فکرهای به هم مرتبط و هدفمند شکل گیرد نه اینکه همه مقهور اوامر صادره یک یا چند نفر باشند.

حل شدن این مهم می‌تواند در گشایش گره‌های ساختارهای مدیریتی حوزه سینمای دفاع مقدس نیز مؤثر واقع شود. ■

اگر قرار شد تمهیدی در این خصوص صورت پذیرد نیز باید در قالب همان نقشه جامع با مهندسی کلان باشد تا افق‌های نویدبخشی پیش روی علاقه‌مندان بنمایاند. طی شدن فاصله فرهنگی بین شرایط موجود با مطلوبیت‌های مورد انتظار چندان سهل و آسان نیز نیست اما می‌توان با پذیرفتن این واقعیت که متوجه تمام عناصر اعم از عناصر ساختاری، سازمانی، حرفه‌ای، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی است، برای از بین بردن آن تلاش کرد و زمان و هزینه‌های آن را نیز با همدلی و همراهی‌های بسجی کاهش داد.

این فاصله‌ها از آنجا آغاز و تداوم یافت که عمده عناصر فعال در حوزه سینمای دفاع مقدس، یا رزمندگان را دفاع مقدس پنداشتند، یا جانپازان را، یا آزادگان را، یا سرزمین‌های عملیاتی جبهه را و... در صورتی که دفاع مقدس شاکله‌ای از همه این‌ها به علاوه زمان، شرایط سیاسی حاکم بر جهان، منطقه، ایران، رهبری، ساختارهای موجود در نظام اجرایی، سیاسی و اقتصادی کشور، ساختارهای نظامی و صنعتی، احزاب، گروه‌ها، شخصیت‌های بانفوذ اجتماعی، فرهنگ‌های موجود در حوزه‌های قومیت‌های موجود در جغرافیای کشور و صدها مسائل ریز و درشت دیگری بود که هیچ‌کدام را نمی‌توان نادیده انگاشت. دفاع مقدس در خلأ پدید نیامده است، بلکه در فضای عمومی سیاره زمین که متأثر از تمام مسائل مختلف بوده و بر تمام مسائل مختلف نیز اثر گذاشته شکل گرفته است. جهان بسجی و رزمنده حاضر در عرصه دفاع مقدس اگرچه در بینش توحیدی اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله شکل گرفته است، اما حقیقت عینی آن در عالم واقعی مرتبط با همه مسائل پیرامون بوده است.

در آن ناز زاننه زن زندگی، مهر پرنفوذ مادرانه مثال‌زدنی، عذوق پدرا نه ظهور و بروز نیافتنی - به دلیل شرم بین پدر و پسر -، استغاثه کودکان فرزندی، کمبودهای معیشتی طبیعی و... وجود داشته تا کلان‌ترین مسائل سیاسی، نظامی، امنیتی و اجتماعی!

در آن ادبیات، هنر، حماسه، عرفان، شعر، عشق، نظم، نثر، داستان، قصه، تئاتر، تعزیه، عزاداری، مداحی، علم آموزشی، تبادل تجربه، دید و بازدید، پخت‌وپز، سفر، زیارت، سیاحت، تفریح، ورزش، نرمش، شوخی، دعوا، شیرینی، تلخی، غم، غصه، اندوه، هجرت،

جدید که امروز معروف است به «سازمان یادگیرنده یا مدیریت منعطف یا مشارکتی» چه بوده است؟! - بار اصلی دفاع مقدس روی دوش کدام اقشار جامعه بود؟! -

عملیات‌های رزمندگان اسلام که در چند حوزه، آب رودخانه، باتلاق، دشت، کوه و با ویژگی‌های خاصی انجام شد در کدام ژانر این سینما قابل رؤیت است؟! - نقش رهبری در هدایت دفاع مقدس چگونه و کی تبیین سینمایی شده است؟! -

از همه مهم‌تر دفاع مقدس خاستگاه نوعی فرهنگ بوده است که در ادبیات جامعه‌شناسی آن را فرهنگ بسیج می‌نامند، این فرهنگ در کجای ادبیات سینمایی ما مشاهده می‌شود؟! -

و... - اگرچه از زاویه نگاه‌های شخصی برخی از فیلم‌سازان این حوزه، بخش اندکی از مسائل هشت سال دفاع مقدس در حوزه سینما طرح شده است اما اگر این مهم در یک مهندسی همراه با پژوهش و مشورت و مطالعه صورت می‌گرفت و گرفته شود اوضاع فرق می‌کرد و فرق خواهد کرد.

نگاه جز به تبیین نمی‌تواند تأمین‌کننده نیازهای کلی باشد همچون که در نگاه کل‌بین نیز نمی‌توان بی‌نیاز از نیازهای جزء بود.

سینمای دفاع مقدس اگر می‌خواهد راه را به جایی ببرد که پاسخ‌دهنده نیازهای حال و آینده باشد. باید در قالب نقشه‌های جامع که هم عناصر و عوامل انسانی آن متناسب با توانمندی‌ها و نیازها کنار هم قرار گرفته باشند و هم امکانات، تجهیزات، آموزش، مدیریت و فرصت‌های آن به شکل مطلوب تناسب‌بندی و اطلاع‌رسانی شده باشد حرکت کند.

اگر تجربه در تمام حوزه‌ها، از عوامل مؤثر در پیشرفت برنامه می‌باشد، نیرو و نشاط جوانی نیز از نیازهای اساسی تداوم و تسلسل حرکت مفید است که نمی‌تواند مورد توجه واقع نشود.

حرکت رو به آینده فارغ از ضعف‌های دوران آغازین

در دوران آغاز فعالیت در حوزه سینمای دفاع مقدس برای اهالی این سینما اگر قائل به بخت و شانس نباشیم نمی‌توانیم قائل به قاعده‌ای خاص هم باشیم، در حالی که امروز دیگر نمی‌توان شاهد همچون شرایطی بود و